

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET <http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/70/2007

OCENA SKUTKÓW PRZYSTĄPIENIA POLSKI DO UE PO TRZECH LATACH CZŁONKOSTWA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

SPIS TREŚCI

POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA POLSKI W UE.....	1
OGÓLNE OCENY SKUTKÓW CZŁONKOSTWA.....	2
POSTRZEGANE POZYTYWNE I NEGATYWNE SKUTKI INTEGRACJI	6
OCENA SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH SKUTKÓW AKCESJI.....	10
OCENA SKUTKÓW AKCESJI DLA SYTUACJI POLSKI W ŚWIECIE.....	15
OCENA CYWILIZACYJNO-KULTUROWYCH SKUTKÓW AKCESJI.....	16
POCZUCIE WŁASNEJ WARTOŚCI POLAKÓW PO PRZYSTĄPIENIU DO UE.....	20
KTO ZYSKUJE, A KTO TRACI NA CZŁONKOSTWIE POLSKI W UE?.....	20
OCENA SKUTKÓW INTEGRACJI A POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA W UE.....	23

Po niemal trzech latach od momentu uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej po raz kolejny zebraliśmy społeczne oceny dotychczasowych skutków integracji i prześledziliśmy zmiany, jakie zaszły w opiniach na ten temat w całym okresie przynależności do Wspólnoty.

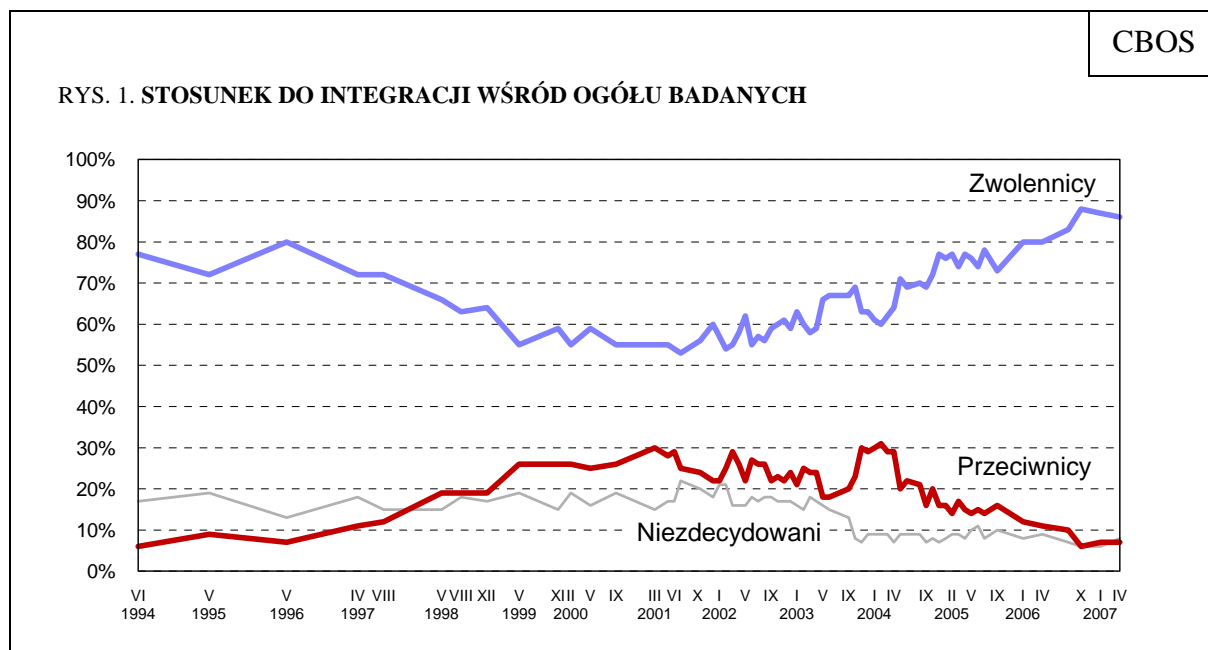
POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA POLSKI W UE

Utrzymuje się bardzo wysokie poparcie społeczne dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej¹. Do zwolenników obecności naszego kraju w UE zalicza się obecnie 86% Polaków, a do jej przeciwników jedynie nieliczni (7%). Oznacza to, że w ciągu ostatnich trzech lat, czyli od kwietnia 2004 roku, odsetek osób popierających członkostwo naszego kraju w tej organizacji wzrósł o 22 punkty. O tyle samo punktów zmniejszył się odsetek przeciwników obecności Polski w Unii Europejskiej. Warto podkreślić, że Polska jest jednym z niewielu krajów, w których nie zarejestrowano tzw. szoku postakcesyjnego, wyrażającego się w spadku poparcia dla członkostwa.

Tabela 1

Stosunek do integracji europejskiej wśród ogółu badanych	Wskazania respondentów według terminów badań																		
	VI	VIII	IX	X	XI	XII	II	III	IV	V	VI	VII	IX	I	IV	VIII	X	I	IV
	2004						2005						2006				2007		
	w procentach																		
Zwolennicy	69	70	69	72	77	76	77	74	77	76	74	78	73	80	80	83	88	87	86
Przeciwnicy	22	21	21	20	16	16	14	17	15	14	15	14	16	12	11	10	6	7	7
Niezdecydowani	9	9	10	8	7	8	9	9	8	10	11	8	10	8	9	7	6	6	8

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (203) zrealizowano w dniach od 30 marca do 2 kwietnia 2007 roku na liczącej 937 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Poparcie dla członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej jest powszechne nie tylko w skali całego społeczeństwa, ale zdecydowanie dominuje we wszystkich grupach społeczno-demograficznych.

Akceptacja integracji przeważa również w elektoratach wszystkich partii cieszących się obecnie największym poparciem społecznym.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty*	Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej		
	zwolennicy	przeciwnicy	niezdecydowani
	w procentach		
PO	94	3	3
LiD	93	1	6
PSL	92	0	8
PiS	92	6	2

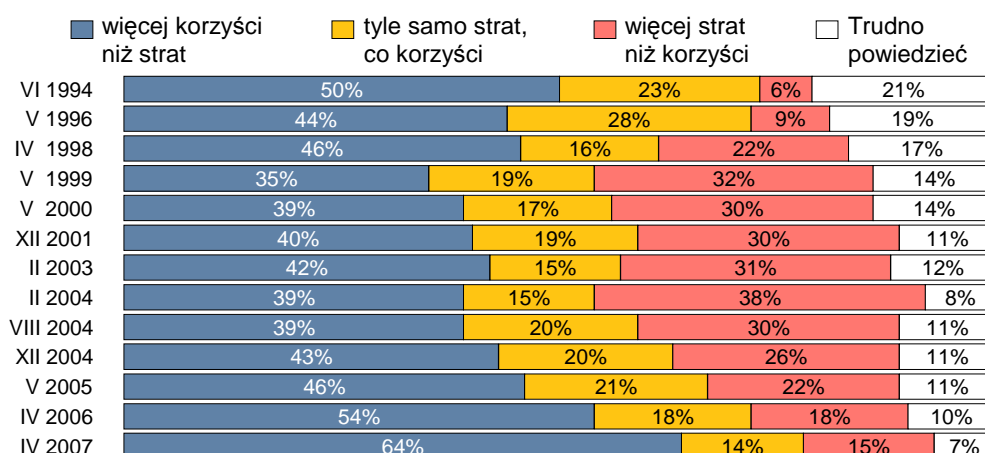
* Ze względu na małą liczebność w badanej próbie zwolenników LPR i Samoobrony nie zamieszczamy danych dotyczących elektoratów tych partii

OGÓLNE OCENY SKUTKÓW CZŁONKOSTWA

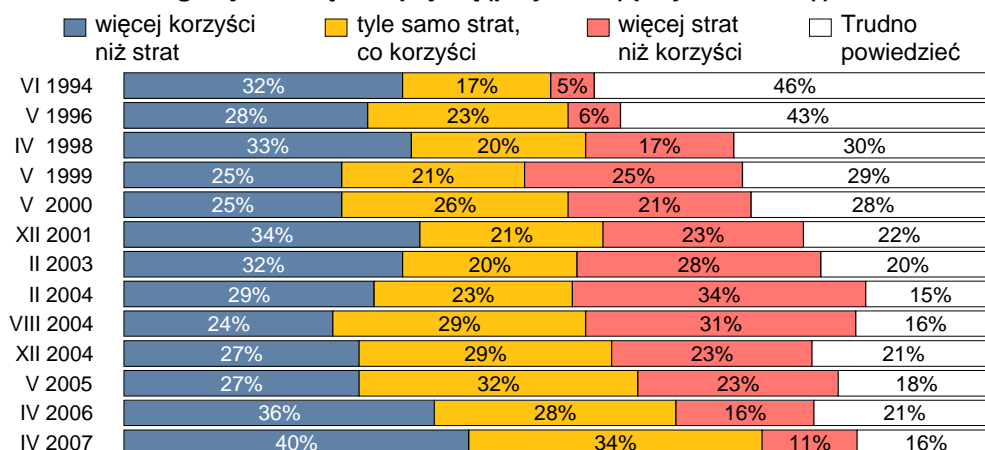
Z każdym rokiem coraz więcej Polaków docenia korzyści wynikające z przystąpienia naszego kraju do Unii Europejskiej.

RYS. 2

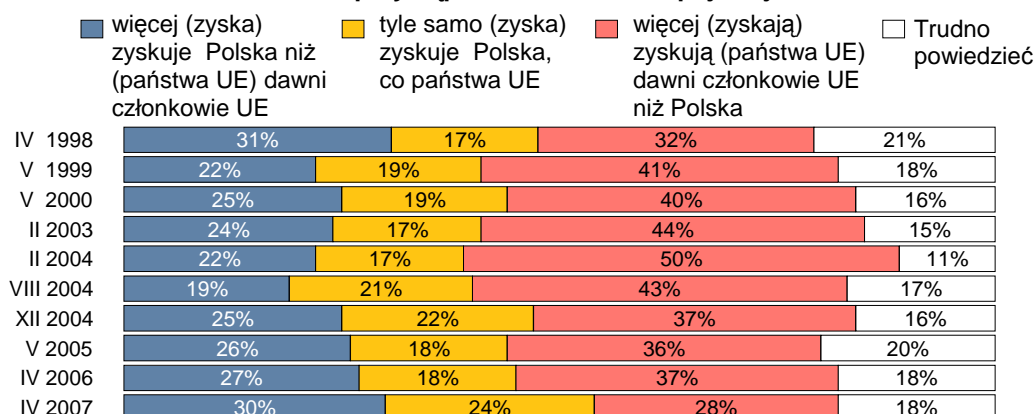
Integracja z Unią Europejską (przyniesie) przynosi Polsce:

Integracja z Unią Europejską (przyniesie) przynosi Panu(i) osobiście:

Na przystąpieniu do Unii Europejskiej:

Po trzech miesiącach członkostwa Polski w Unii Europejskiej, czyli w sierpniu 2004 roku, przekonanie, że integracja przynosi naszemu krajowi więcej korzyści niż strat, wyrażało 39% badanych, pół roku po akcesji – 43%, rok po rozszerzeniu Unii – 46%, dwa lata od tego momentu – 54%, a obecnie – po niemal trzech latach członkostwa – opinię taką podziela prawie dwie trzecie Polaków (64%). Jednocześnie maleje odsetek osób negatywnie oceniających efekty członkostwa. Trzy miesiące po rozszerzeniu UE raczej krytycznie wypowiadało się o skutkach integracji 30% badanych, obecnie zaś o połowę mniejsza grupa (15%). Tym samym po niemal trzech latach obecności Polski w Unii Europejskiej liczba osób przekonanych, że integracja przynosi naszemu krajowi więcej korzyści niż strat, jest ponad czterokrotnie większa niż liczba tych, które wyrażają przeciwną opinię.

Doświadczanie osobistych korzyści z członkostwa w Unii Europejskiej jest zdecydowanie rzadsze niż przekonanie o pozytywnym bilansie integracji dla Polski. Niemniej jednak także w tym wymiarze oceny skutków akcesji są coraz lepsze. Trzy miesiące po rozszerzeniu Unii Europejskiej więcej osób deklarowało, że raczej straciło na wejściu Polski do tej organizacji, niż zyskało. Już pół roku po akcesji niewielką przewagę uzyskały osoby zadowolone z wpływu integracji na ich życie. Po upływie blisko dwóch lat od przystąpienia do UE ponad dwukrotnie więcej osób deklarowało, że raczej zyskało na akcesji, niż straciło. Po blisko trzech latach obecności Polski w UE odsetek respondentów deklarujących, że członkostwo przynosi im więcej korzyści niż strat, jest niemal czterokrotnie większy (40%) niż odsetek doświadczających raczej jego negatywnych skutków (11%).

Mimo coraz lepszych ocen efektów integracji oraz coraz powszechniejszego doświadczania jej pozytywnych skutków w wymiarze osobistym, niezmiennie w ubiegłych latach było przekonanie, że na rozszerzeniu Unii Europejskiej więcej zyskują dawni członkowie Unii niż Polska. Obecnie Polacy nie mają poczucia, że beneficjentem integracji są przede wszystkim kraje „starej” Unii. Po raz pierwszy nieco więcej osób uważa, że na rozszerzeniu Wspólnoty skorzystała głównie Polska, a nie dawni członkowie Unii Europejskiej (30%), niż sądzi, że jest odwrotnie (28%).

Przekonanie o pozytywnym bilansie trzech lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej w wymiarze ogólnokrajowym przeważa we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Wprawdzie opinie o dotychczasowych efektach integracji nadal różnicuje pozycja w strukturze społecznej, a więc wykształcenie, dochody i miejsce zamieszkania, jednak zróżnicowania te są mniejsze niż jeszcze rok temu. O tym, że członkostwo w Unii Europejskiej przynosi Polsce więcej korzyści niż strat, przekonani są najczęściej mieszkańcy

małych miast, nieprzekraczających 20 tys. ludności (71%), oraz dużych, ponadpółmilionowych aglomeracji (70%), osoby z wyższym wykształceniem (71%), badani najlepiej sytuowani – o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1200 zł (86%). W grupach społeczno-zawodowych korzyści z integracji dla kraju dostrzegają przede wszystkim przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (76%), pracownicy umysłowi niższego szczebla (82%) oraz robotnicy wykwalifikowani (74%).

We wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych więcej osób deklaruje, że osobiście doświadcza raczej pozytywnych skutków integracji, niż twierdzi, że dotychczasowy bilans członkostwa w UE jest dla nich negatywny. Korzyści z akcesji najczęściej odczuwają ludzie młodzi – do 34 roku życia (52%), badani z wyższym wykształceniem (57%) oraz osoby o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1200 zł (55%). W grupach społeczno-zawodowych poczucie, że integracja przynosi im osobiście więcej zysków niż strat, mają najczęściej osoby zaliczające się do kadry kierowniczej i inteligencji (57%), pracownicy umysłowi niższego szczebla (59%), robotnicy wykwalifikowani (53%) oraz rolnicy (58%), a spośród biernych zawodowo – uczniowie i studenci (60%) oraz gospodynie domowe (54%).

Przekonanie, że na rozszerzeniu Wspólnoty skorzystała przede wszystkim Polska, a nie dawni członkowie Unii Europejskiej, najczęstsze jest wśród ludzi młodych – do 24 roku życia (41%) oraz mających od 25 do 34 lat (37%), mieszkańców dużych miast, liczących ponad 500 tys. ludności (37%), a także wśród osób najlepiej wykształconych (41%) i najlepiej sytuowanych (39%). W grupach społeczno-zawodowych do głównych beneficjentów rozszerzenia UE najczęściej zaliczają Polskę przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (40%) oraz robotnicy wykwalifikowani (37%), a wśród biernych zawodowo – uczniowie i studenci (37%) oraz gospodynie domowe (51%).

Opinie o skutkach przystąpienia Polski do Unii Europejskiej łączą się ze stosunkiem do integracji. Zwolennicy członkostwa naszego kraju w UE oceniają je lepiej niż przeciwnicy, przy czym po raz kolejny potwierdza się prawidłowość, zgodnie z którą poparcie dla integracji silniej wiąże się z pozytywną oceną jej dotychczasowych efektów w skali całego kraju (V Cramera = 0,36) niż w wymiarze osobistym (V Cramera = 0,24). Oznacza to, iż – mimo coraz częstszego doświadczenia korzyści z integracji – Polacy popierając członkostwo w UE nadal w większym stopniu kierują się przekonaniem, że jest ono korzystne dla kraju, niż poczuciem, że sami zyskują na akcesji.

Tabela 3

Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej	Wejście Polski do UE przynosi Polsce więcej korzyści niż strat	Opinie niejednoznaczne	Wejście Polski do UE przynosi Polsce więcej strat niż korzyści	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Zwolennicy	71	13	12	4
Przeciwnicy	16	21	49	14
Niezdecydowani	20	23	15	42

Tabela 4

Stosunek do członkostwa Polski w Unii Europejskiej	Wejście Polski do UE mnie osobiście przynosi więcej korzyści niż strat	Opinie niejednoznaczne	Wejście Polski do UE mnie osobiście przynosi więcej strat niż korzyści	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Zwolennicy	45	33	9	13
Przeciwnicy	17	28	34	21
Niezdecydowani	6	40	12	42

POSTRZEGANE POZYTYWNE I NEGATYWNE SKUTKI INTEGRACJI

Trzeci rok z rzędu prosimy naszych respondentów o wymienienie korzystnych i niekorzystnych – ich zdaniem – skutków członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Ankietowani nie wybierają spośród gotowych odpowiedzi, ale mają możliwość samodzielnego formułowania opinii na ten temat. Zestawienie odpowiedzi z kolejnych lat pokazuje, jak zmieniały się społeczne oceny skutków integracji.

W trzecią rocznicę przystąpienia Polski do UE wśród głównych **pozytywnych efektów** członkostwa wymieniano – podobnie jak w ubiegłych latach – otwarte granice i swobodę poruszania się na obszarze Unii, korzyści dla rolnictwa i rolników oraz możliwość podejmowania przez Polaków pracy za granicą. Większe perspektywy znalezienia zatrudnienia w krajach unijnych doceniano szczególnie po dwóch latach członkostwa, obecnie zaś korzyści z tym związane budzą już więcej kontrowersji.

			CBOS
Najczęściej wymieniane korzyści związane z wejściem Polski do UE	V 2005	IV 2006	IV 2007
Otwarte granice, Europa bez granic	27%	24%	29%
Korzyści dla rolników i rolnictwa	26%	19%	29%
Praca za granicą - podejmowanie przez Polaków pracy w krajach UE	24%	39%	28%
Inwestycje drogowe, poprawa stanu dróg	4%	5%	15%
Korzyści finansowe, napływ pieniędzy z funduszy unijnych - ogólnie	4%	7%	13%
Korzyści dla całej gospodarki, poprawa stanu gospodarki	2%	3%	6%
Nowe miejsca pracy w Polsce	1%	3%	4%
Lepsze perspektywy dla ludzi młodych	3%	2%	3%
Dotacje dla gmin, rozwój inwestycji komunalnych, budowa kanalizacji, oczyszczalnie ścieków	1%	3%	3%
Korzyści dla przedsiębiorstw i przedsiębiorców	3%	3%	3%
Korzyści dla handlu wynikające ze zniesienia ceł	4%	4%	2%
Edukacja, kształcenie za granicą	4%	4%	2%
Poprawa pozycji Polski w UE	2%	2%	2%
Otwarty rynek, wolny rynek - ogólnie	2%	1%	2%
Poprawa warunków życia	1%	1%	2%
Wzrost inwestycji zagranicznych, swobodny przepływ kapitału	1%	0%	2%
Poprawa możliwości kształcenia w Polsce, dotacje dla uczelni, stypendia unijne dla uczniów i studentów	1%	1%	2%
Lepsza ochrona środowiska naturalnego	1%	1%	2%
Lepsze prawo i kontrola prawa	1%	1%	2%
Poprawa stosunków międzynarodowych i bezpieczeństwa międzynarodowego	1%	2%	1%
Nie ma żadnych korzyści	17%	10%	5%
Trudno powiedzieć	14%	16%	11%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wymienić więcej niż jedną korzyść

Wśród najczęściej wymienianych pozytywnych efektów integracji znalazły się w tym roku także korzyści wynikające z napływu do Polski pieniędzy z funduszy unijnych. Z roku na rok coraz więcej osób je dostrzega i zauważa zmiany w swoim otoczeniu związane z wykorzystaniem funduszy unijnych. Jako przykład inwestycji współfinansowanych ze

środków unijnych zdecydowanie najczęściej podawano budowę i remonty dróg. Wśród innych korzyści dla miast i gmin wymieniano rozwój inwestycji komunalnych, np. budowę kanalizacji, oczyszczalni ścieków. Coraz więcej Polaków dostrzega pozytywne ekonomiczne skutki członkostwa w UE. W ubiegłych latach mówiono w tym kontekście przede wszystkim o zniesieniu ceł i wynikających stąd korzyściach dla handlu. Obecnie więcej osób niż przed rokiem wskazywało na poprawę stanu gospodarki oraz na wzrost inwestycji zagranicznych w Polsce. Ponadto podobnie jak latach ubiegłych zauważano polepszenie sytuacji przedsiębiorstw, wynikające z jednej strony z udziału w europejskim rynku gospodarczym, a z drugiej – z możliwości korzystania z funduszy unijnych, w tym m.in. z dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Coraz więcej osób do pozytywnych skutków integracji zalicza zmniejszenie się bezrobocia w Polsce i poprawę warunków życia. Wśród innych pozaekonomicznych korzyści z członkostwa w UE wymieniano łatwiejszy dostęp do edukacji i kształcenia za granicą, a także poprawę możliwości kształcenia w Polsce oraz ogólnie lepsze perspektywy dla ludzi młodych. Zwracano też uwagę na potrzebne zmiany w polskim prawie, wynikające z konieczności dostosowania się do ustawodawstwa unijnego, lepszą kontrolę przestrzegania prawa, związaną m.in. z możliwością odwołania się do organów sądowiczych UE, oraz szczegółowo na lepszą ochronę środowiska naturalnego. Nieliczni zauważali poprawę pozycji Polski w Europie i na świecie.

Z roku na rok maleje liczba osób przekonanych, że Polska nie odniosła żadnych korzyści z przystąpienia do UE lub niepotrafiących wskazać pozytywnych efektów członkostwa. Po trzech latach od momentu akcesji tylko 5% ankietowanych uważa, że przynależność do UE nie przyniosła Polsce nic dobrego, a 11% nie umie wymienić żadnych korzyści z integracji.

O ile Polacy nie mają problemów ze wskazaniem korzyści z członkostwa Polski w Unii Europejskiej, o tyle trudniej im wymienić **negatywne efekty integracji**. Badani najczęściej nie potrafią podać żadnych niekorzystnych skutków akcesji (33%) lub twierdzą, że nie widzą żadnych negatywnych jej następstw (24%). Opinie osób, które dostrzegają złe strony członkostwa w Unii Europejskiej, są rozproszone. Mimo iż zwiększenie możliwości podejmowania pracy za granicą jest uznawane za jedną z głównych korzyści, jaką Polska odniosła z członkostwa w Unii, coraz większy niepokój budzi drenaż mózgów – to, że z naszego kraju wyjeżdżają fachowcy, ludzie wykształceni i młodzież.

			CBOS
Najczęściej wymieniane niekorzystne skutki przystąpienia Polski do UE	V 2005	IV 2006	IV 2007
Opuszczanie Polski przez fachowców, ludzi wykształconych, lekarzy, pielęgniarki, młodzież itd.	2%	3%	6%
Dostosowanie się do norm i wymogów UE	6%	5%	6%
Niekorzystne skutki polityczne, zależność od UE, utrata suwerenności	3%	3%	5%
Wzrost cen, wzrost cen żywności	29%	7%	5%
Straty dla rolników, np. niskie ceny skupu produktów rolnych, wzrost cen środków do produkcji rolnej, zbyt niskie dopłaty bezpośrednie, wysokie wymogi dotyczące produkcji rolnej	5%	6%	5%
Konkurencja ze strony firm zachodnich, utrudnienia dla firm	5%	6%	4%
Wzrost biurokracji, dodatkowa administracja i związane z nią koszty	3%	3%	2%
Niekorzystne skutki dla obyczajowości, moralności, religii, wzrost przestępczości	1%	3%	2%
Brak podwyżek zarobków, rent i emerytur	5%	2%	2%
Wzrost kosztów utrzymania	2%	1%	2%
Wysokie koszty członkostwa, wysokie wpłaty do budżetu UE, zbyt mała pomoc Unii	2%	2%	2%
Zbyt restrykcyjne prawo dotyczące środowiska naturalnego	0%	0%	2%
Złe warunki życia, brak poprawy warunków życia	2%	0%	1%
Brak poprawy na rynku pracy	5%	3%	1%
Niekorzystne skutki gospodarcze – ogólnie	1%	2%	1%
Niewykorzystanie funduszy unijnych, trudności w dostępie do pieniędzy unijnych	0%	2%	1%
Gorsze traktowanie Polaków niż obywateli „starej Unii”	2%	1%	0%
Wzrost podatków	2%	0%	0%
Nie widzę żadnych negatywnych skutków członkostwa	13%	20%	24%
Trudno powiedzieć	28%	35%	33%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wymienić więcej niż jeden niekorzystny skutek

Do niekorzystnych skutków akcesji stosunkowo często zaliczano także konieczność dostosowania się do norm i wymogów Unii Europejskiej, w tym m.in. zbyt restrykcyjne prawo dotyczące środowiska naturalnego. W związku z tym wskazywano na zależność od UE i ograniczenie suwerenności Polski. Relatywnie duża grupa wypowiedzi dotyczyła społeczno-ekonomicznych skutków integracji: wzrostu cen po wejściu do UE, wysokich kosztów

utrzymania, braku podwyżek płac oraz zbyt niskich rent i emerytur. O ile jednak w ubiegłych latach mówiono przede wszystkim o pogorszeniu sytuacji w tym zakresie, o tyle obecnie częściej wskazywano na brak oczekiwanej poprawy. Mimo że wśród głównych pozytywnych efektów akcesji wymieniano korzyści dla rolników, pojawiły się również opinie, że ta grupa doświadcza także negatywnych skutków członkostwa. Wymieniano wśród nich m.in.: limity produkcji mleka i związane z tym kary za jego nadprodukcję, zbyt niskie ceny produktów rolnych, zbyt wysokie wymagania dotyczące produkcji rolnej. W opinii części osób przystąpienie do UE ma także niekorzystne skutki dla polskich przedsiębiorstw, które poddane zostały większej presji konkurencji ze strony firm zachodnich. Do negatywnych efektów integracji zaliczano ponadto: wzrost biurokracji oraz finansowe koszty członkostwa – wysokie wpłaty do unijnego budżetu, których nie rekompensuje zbyt mała pomoc finansowa z UE.

OCENA SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH SKUTKÓW AKCESJI

Przystąpienie do Unii Europejskiej dało Polsce impuls do przyspieszenia rozwoju gospodarczego. Zmiany w ocenach społeczno-gospodarczych skutków akcesji, jakie nastąpiły w ostatnim roku, są zdecydowanie najbardziej spektakularne w porównaniu z tymi, które odnoszą się do innych dziedzin życia.

Już pierwszy rok obecności w Unii Europejskiej oceniano jako korzystny dla polskiej gospodarki. Z biegiem czasu gospodarcze korzyści z integracji stały się jeszcze bardziej widoczne. Pozytywny wpływ członkostwa w Unii na stan polskiej gospodarki dostrzega obecnie prawie trzy czwarte Polaków (72%, aż o 15 punktów więcej niż rok temu i o 25 punktów więcej niż przed dwoma laty).

Przekonanie o pozytywnym wpływie członkostwa w UE na stan polskiej gospodarki dominuje we wszystkich grupach społeczno-demograficznych. Podobnie jak w ubiegłych latach na postrzeganie gospodarczych korzyści z integracji oddziałuje miejsce w strukturze społecznej, jakie zajmują badani. Gospodarcze korzyści z integracji najczęściej dostrzegają osoby z wykształceniem wyższym (85%) i średnim (81%), badani o miesięcznych dochodach *per capita* powyżej 1200 zł (88%), respondenci w wieku od 25 do 34 lat (83%) oraz mieszkańcy największych miast (85%). W grupach społeczno-zawodowych są to: kadra kierownicza i inteligencja (86%), pracownicy umysłowi niższego szczebla (82%), pracownicy

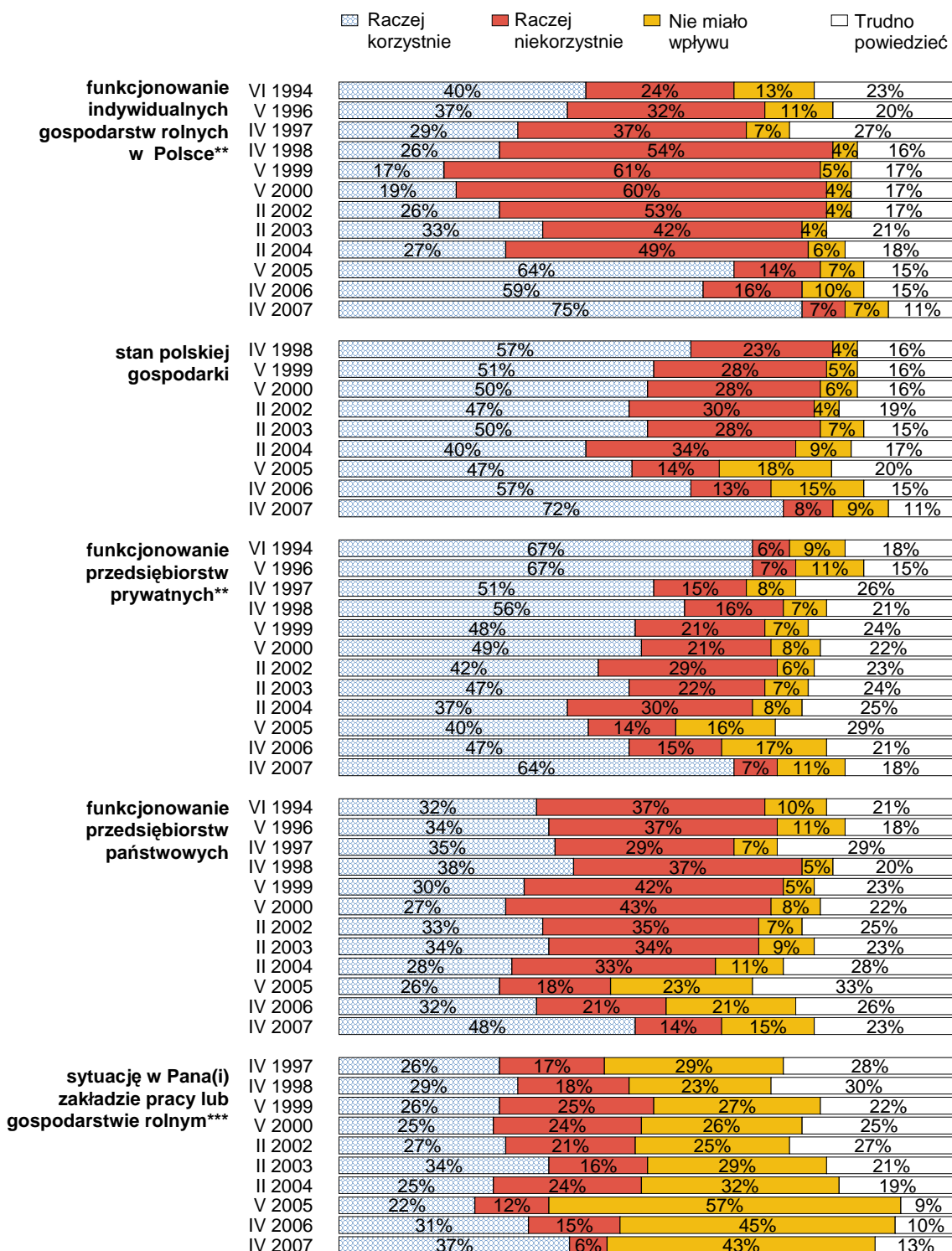
fizyczno-umysłowi (86%) oraz właściciele firm (84%). Wśród niepracujących zawodowo o korzystnym wpływie integracji na stan polskiej gospodarki najczęściej przekonane są gospodynie domowe (94%).

Ocena gospodarczych skutków członkostwa Polski w Unii Europejskiej jest zróżnicowana w zależności od typu własności i sektora gospodarki. Dziedziną, która w społecznej ocenie najszybciej i najwięcej skorzystała na integracji, pozostaje rolnictwo. Przekonanie, że rolnictwo i rolnicy doświadczają pozytywnych efektów akcesji, nieco osłabło po dwóch latach członkostwa w UE, jednak w tym roku jest częstsze niż kiedykolwiek wcześniej. Korzyści z integracji dla tej dziedziny gospodarki dostrzega obecnie trzy czwarte badanych (75%, o 16 punktów więcej niż w ubiegłym roku i o 11 punktów więcej niż przed dwoma laty). Sami rolnicy, którzy przed rokiem byli podzieleni w opiniach na temat skutków integracji dla indywidualnych gospodarstw rolnych, obecnie w zdecydowanej większości (73%) przyznają, że miała ona korzystny wpływ na ich funkcjonowanie.

Coraz więcej osób dostrzega pozytywny wpływ integracji na funkcjonowanie przedsiębiorstw, zarówno prywatnych, jak i państwowych. Nie zmienia to jednak faktu, że w ocenie społecznej na członkostwie w Unii Europejskiej zyskują głównie firmy prywatne (64%, o 17 punktów więcej niż rok temu), w mniejszym stopniu zaś państwowe (48%, o 16 punktów więcej niż przed rokiem).

Poprawa perspektyw rozwoju polskich gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw jest z roku na rok coraz bardziej zauważalna w miejscu pracy respondentów. Wprawdzie nadal ponad dwie piąte Polaków aktywnych zawodowo (43%) nie dostrzega wpływu integracji na funkcjonowanie ich zakładów pracy, jednak ci, którzy widzą takie oddziaływanie, zdecydowane częściej uznają je za korzystne (37%) niż niekorzystne (6%). Najbardziej zadowoleni z wpływu integracji na sytuację w swoim miejscu pracy są rolnicy (55%) i osoby pracujące w indywidualnych gospodarstwach rolnych (62%). Pozytywne skutki członkostwa zauważa w swoim zakładzie pracy stosunkowo dużo osób zatrudnionych w sektorze mieszanym – w spółkach właścicieli prywatnych i państwa (48%). Korzyści z integracji dla zakładu pracy rzadziej dostrzegają pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem (35%) oraz zatrudnieni w sektorze publicznym (33%). Stosunkowo rzadko zadowoleni są prywatni przedsiębiorcy – tylko niespełna co trzeci spośród badanych przez nas właściciele firm (31%) zauważa pozytywny wpływ członkostwa Polski w UE na sytuację w swojej firmie.

RYŚ. 3. CZY, PANA(I) ZDANIEM, PRZYSTĄPIENIE POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ WPLYNĘŁO RACZEJ KORZYSTNIE, RACZEJ NIEKORZYSTNIE CZY TEŻ NIE MIAŁO WPLYWU NA*:

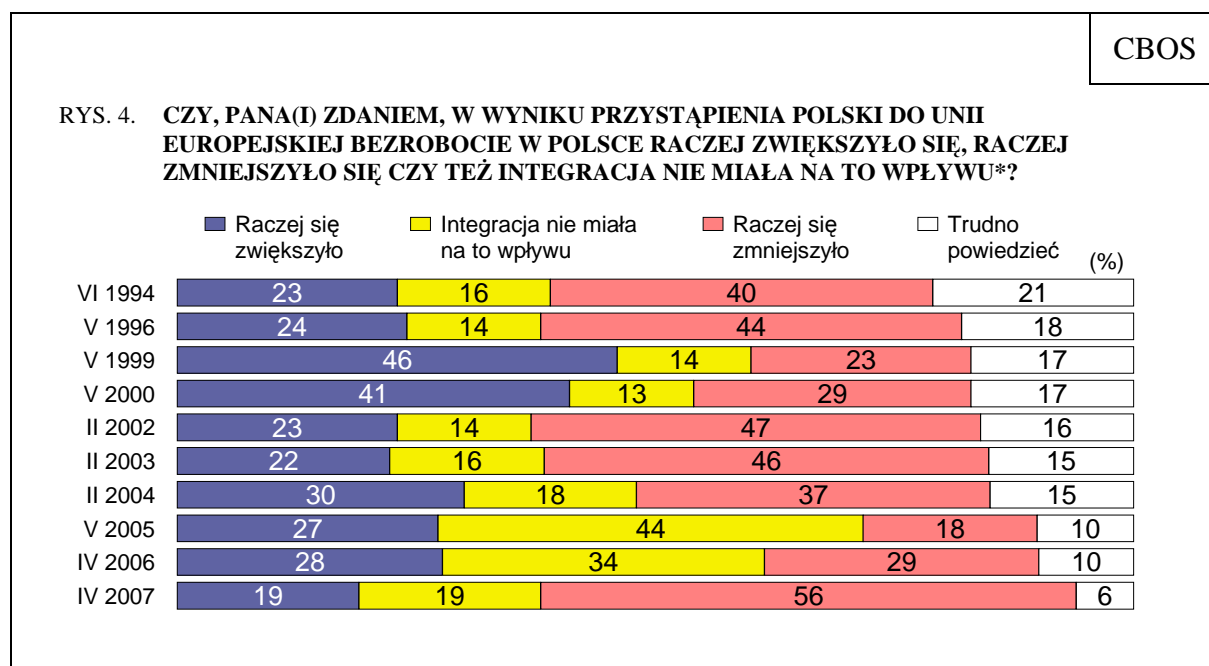

* Do II 2004 roku stosowaliśmy w pytaniu czas przyszły

** W latach 1994–1996 pytanie dotyczące tych sfer życia brzmiało: „Połączenie, integracja Polski z Unią Europejską może mieć wpływ na różne dziedziny życia w Polsce. Czy, Pana(i) zdaniem, przyczyni się ono raczej do rozwoju czy też raczej do upadku: państwowych przedsiębiorstw i zakładów, prywatnych przedsiębiorstw i zakładów, indywidualnych gospodarstw rolnych?”

*** Dotyczy osób aktywnych zawodowo

Chociaż korzystny wpływ integracji na gospodarkę był odczuwalny już po pierwszym roku członkostwa w Unii Europejskiej, początkowo Polacy nie obserwowali pozytywnych zmian na krajowym rynku pracy. Co więcej, skłonni byli mówić raczej o wzroście bezrobocia niż o jego spadku. Po dwóch latach od momentu akcesji tyle samo osób sądziło, że bezrobocie w Polsce się zmniejszyło, co było przeciwnego zdania. Obecnie po trzech latach członkostwa można powiedzieć, że związane z przystąpieniem do UE nadzieje Polaków na poprawę sytuacji na rynku pracy się spełniły. Ponad połowa badanych (56%, aż o 27 punktów więcej niż rok temu) jest zdania, że członkostwo w UE przyczyniło się do spadku bezrobocia w Polsce.

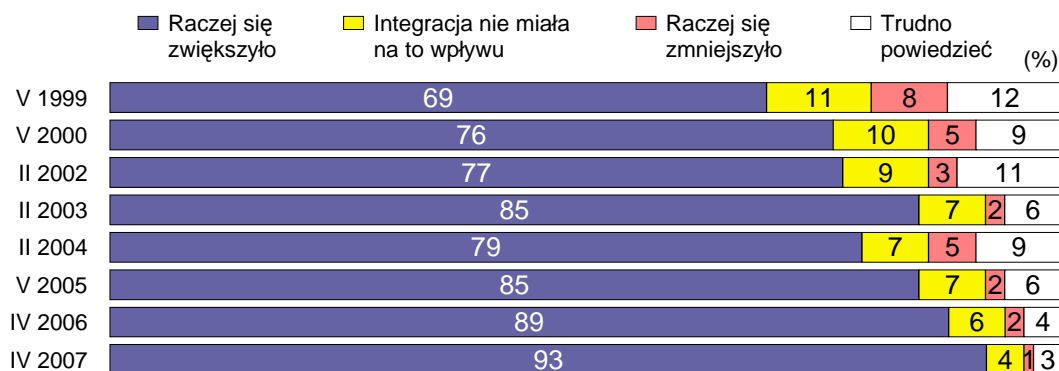
* Do II 2004 roku stosowaliśmy w pytaniu czas przyszły

Zmniejszenie się stopy bezrobocia wiąże się z utrzymywaniem się dobrej koniunktury gospodarczej w Polsce, ale także z coraz częstszym podejmowaniem przez Polaków pracy za granicą. Jak wynika z naszych szacunków, po 1 maja 2004 roku pracowało za granicą lub pracuje obecnie nie mniej niż trzy miliony Polaków, z czego ogromna większość była lub jest zatrudniona w którymś z krajów należących do Unii Europejskiej².

² Por. komunikat CBOS „Praca Polaków za granicą”, Warszawa, marzec 2007.

CBOS

RYS. 5. CZY, PANA(I) ZDANIEM, W WYNIKU PRZYSTĄPIENIA POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ PODEJMOWANIE PRZEZ POLAKÓW PRACY ZA GRANICĄ RACZEJ ZWIĘKSZYŁO SIĘ, RACZEJ ZMNIĘSZYŁO SIĘ CZY TEŻ INTEGRACJA NIE MIAŁA NA TO WPLYWU*?

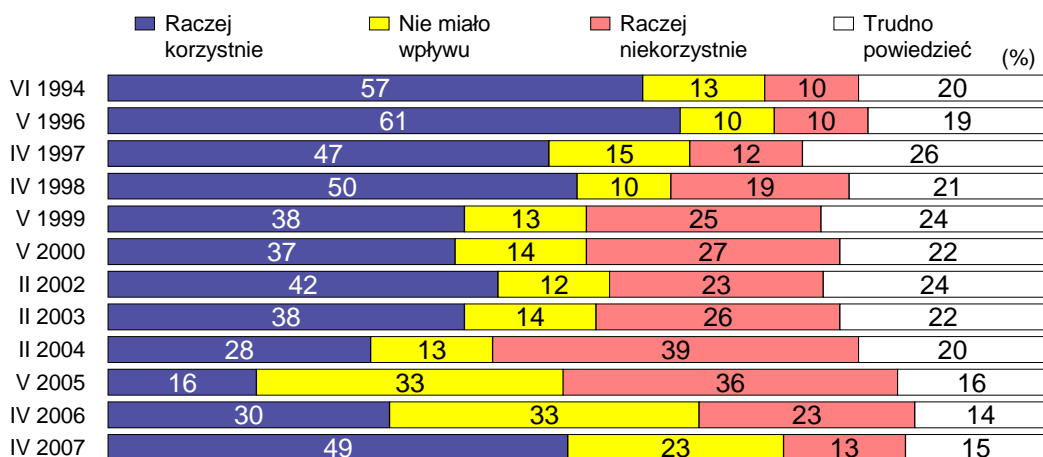

* Do II 2004 roku stosowaliśmy w pytaniu czas przyszły

Widoczne już po roku od momentu wejścia Polski do Unii polepszenie stanu polskiej gospodarki w drugim roku członkostwa zaczęło się przekładać na postrzeganą poprawę materialnych warunków życia. Po trzech latach obecności w UE przekonanie, że przystąpienie do tej organizacji wpłynęło korzystnie na materialne warunki życia Polaków, podziela już niemal połowa badanych (49%, o 19 punktów więcej niż rok temu).

CBOS

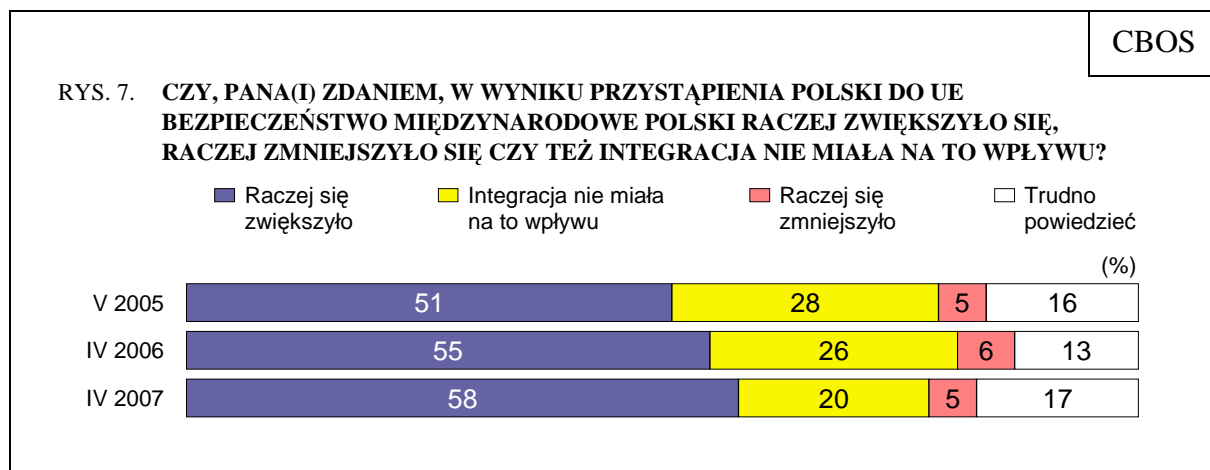
RYS. 6. CZY, PANA(I) ZDANIEM, PRZYSTĄPIENIE POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ WPŁYNĘŁO RACZEJ KORZYSTNIE, RACZEJ NIEKORZYSTNIE CZY TEŻ NIE MIAŁO WPŁYWU NA MATERIALNE WARUNKI ŻYCIA POLAKÓW*?

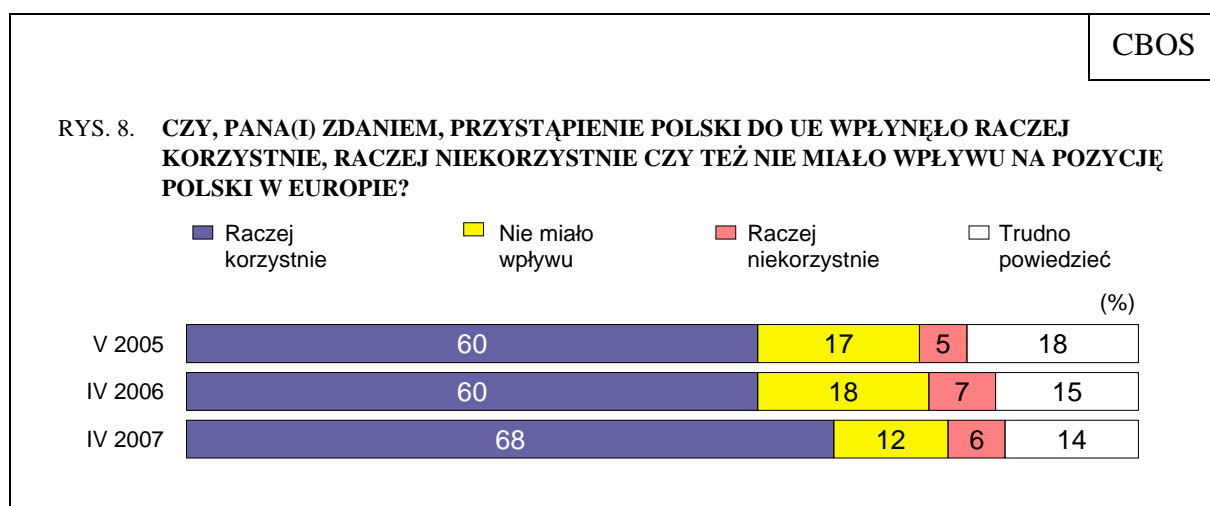
* Do II 2004 roku stosowaliśmy w pytaniu czas przyszły

OCENA SKUTKÓW AKCESJI DLA SYTUACJI POLSKI W ŚWIECIE

Coraz więcej osób dostrzega pozytywne skutki akcesji dla sytuacji Polski na arenie międzynarodowej. Z roku na rok umacnia się przekonanie, że nasz kraj jest bezpieczniejszy w Unii Europejskiej niż poza nią. Zwiększenie bezpieczeństwa Polski w świecie dostrzega obecnie 58% badanych.

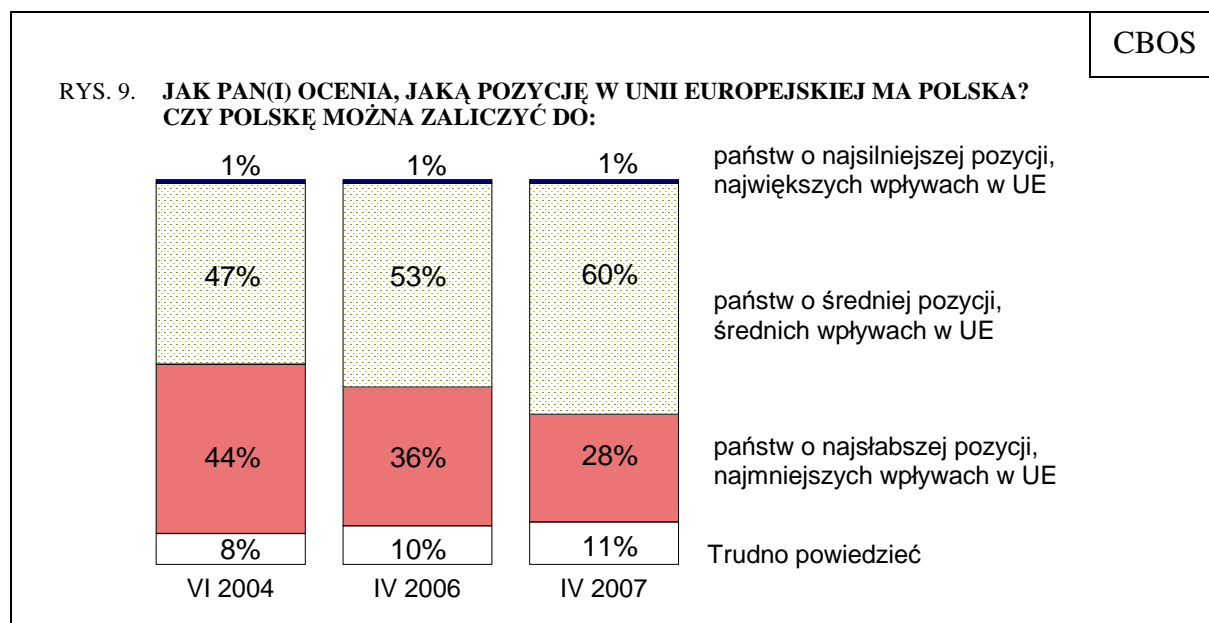

W stosunku do lat ubiegłych zwiększyła się też (do 68%) liczba osób uważających, że członkostwo w Unii wzmocniło pozycję naszego kraju w Europie.

W efekcie z roku na rok coraz więcej respondentów zalicza Polskę do państw o średniej pozycji, średnich wpływach w Unii Europejskiej (60%, o 7 punktów więcej niż przed rokiem i o 13 punktów więcej niż dwa lata temu). Maleje natomiast liczba tych, którzy

uważają, że Polska jest krajem mało liczącym się w Unii (28%, o 8 punktów mniej niż w zeszłym roku i o 16 punktów mniej niż w roku 2004).

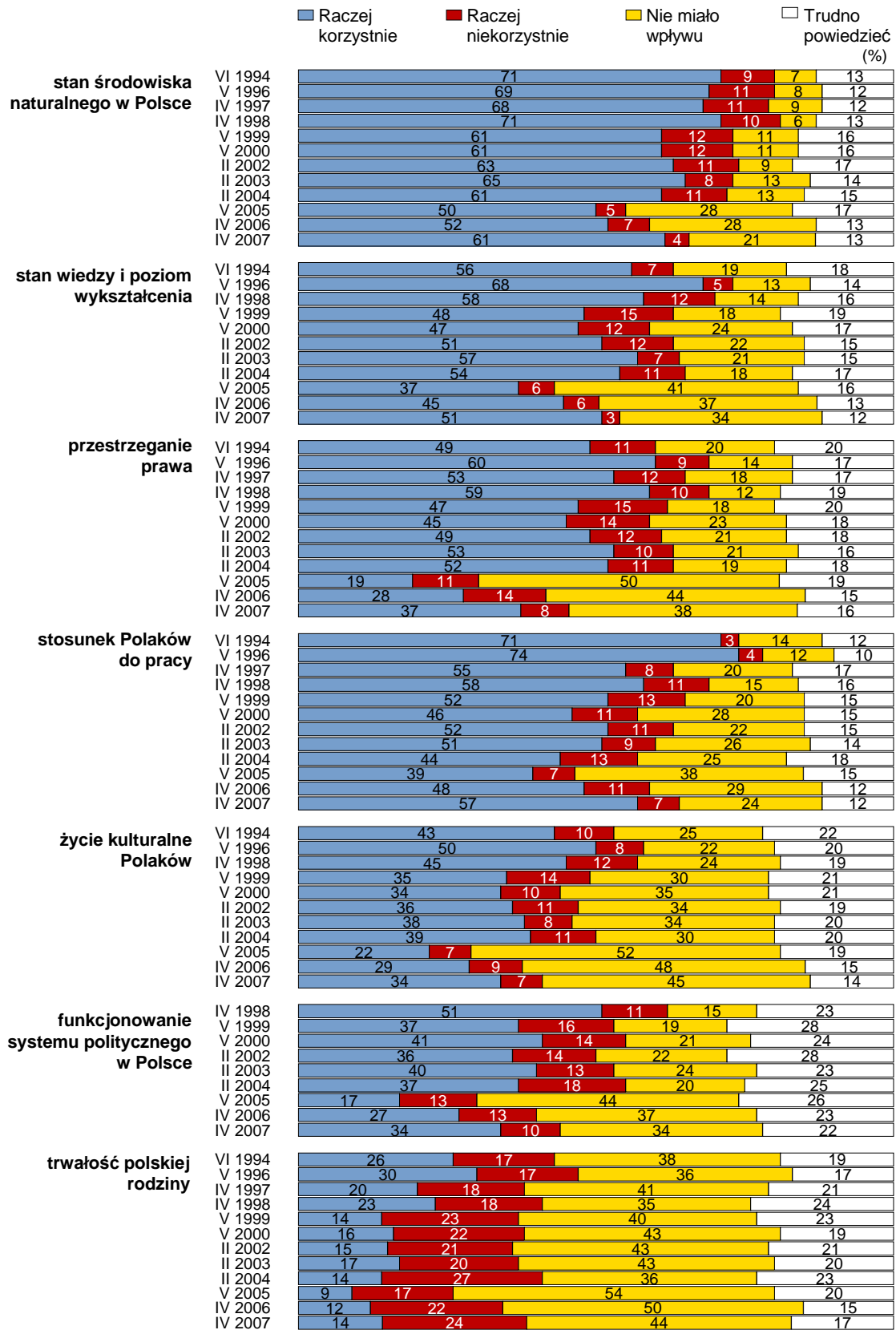

OCENA CYWILIZACYJNO-KULTUROWYCH SKUTKÓW AKCESJI

Można sądzić, że o ile społeczno-ekonomiczne rezultaty integracji zauważalne są już w stosunkowo krótkim okresie, o tyle cywilizacyjno-kulturowe następstwa tej decyzji będą widoczne dopiero w przyszłości jako efekt długofalowych procesów. Tymczasem z każdym rokiem coraz więcej osób dostrzega pozytywny cywilizacyjno-kulturowy wpływ integracji.

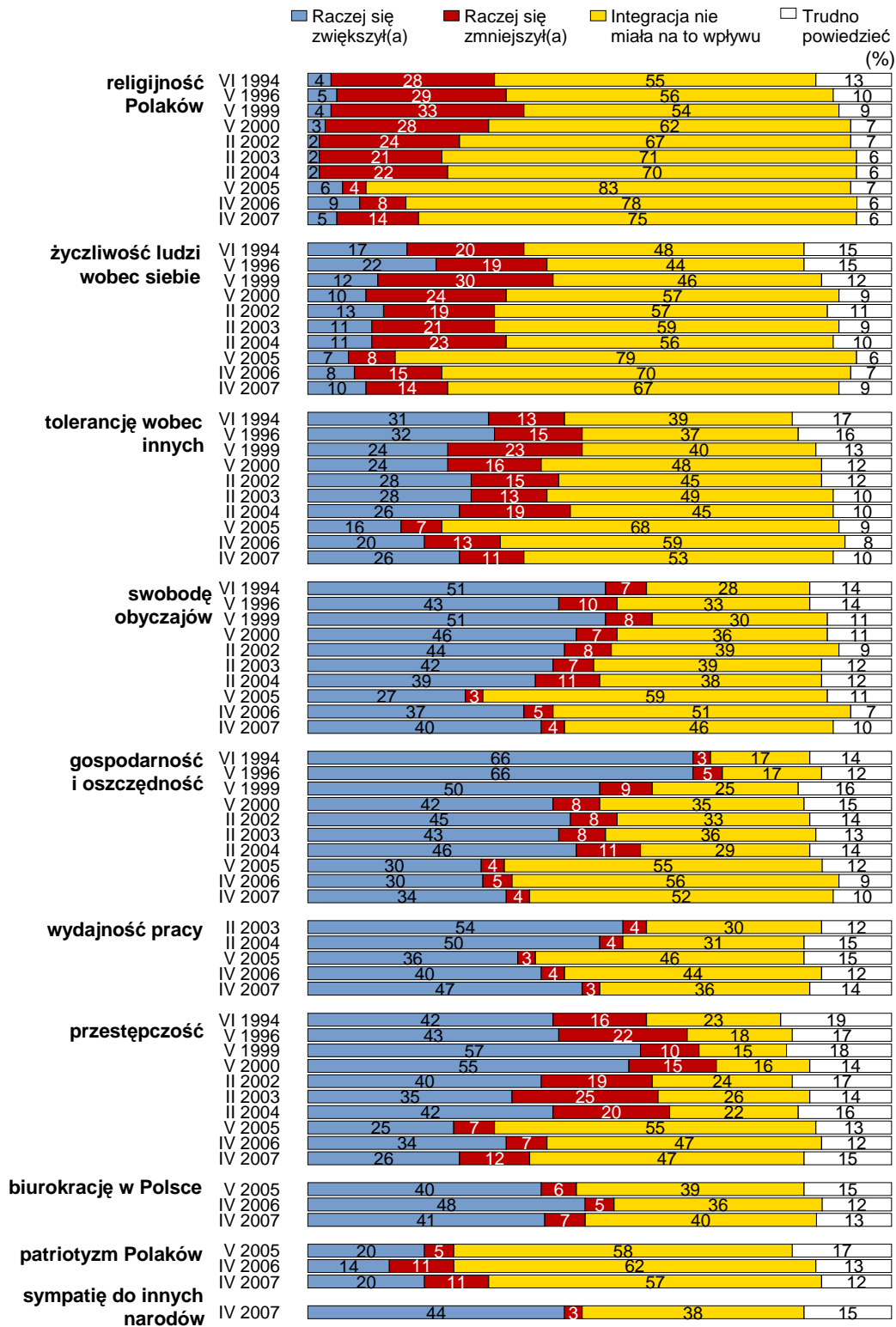
Podobnie jak w latach ubiegłych najwięcej osób (61%, o 9 punktów więcej niż rok temu) wskazuje pozytywne skutki akcesji dla stanu środowiska naturalnego w Polsce. Już ponad połowa Polaków uważa, że członkostwo w UE przyczynia się do podniesienia stanu wiedzy i poziomu wykształcenia (51%, o 6 punktów więcej niż przed rokiem) oraz poprawy stosunku do pracy (57%, o 9 punktów więcej niż rok temu). Prawie połowa badanych (47%, o 7 punktów więcej niż w ubiegłym roku) zauważa wzrost wydajności pracy po przystąpieniu Polski do tej organizacji, a ponad jedna trzecia (34%, o 4 punkty więcej niż rok temu) jest zdania, że Polacy są obecnie bardziej gospodarni i oszczędni niż przed 1 maja 2004 roku.

RYŚ. 10. CZY, PANA(I) ZDANIEM, PRZYSTĄPIENIE POLSKI DO UE WPŁYNĘŁO RACZEJ KORZYSTNIE, RACZEJ NIEKORZYSTNIE CZY TEŻ NIE MIAŁO WPŁYwu NA*:

* Do II 2004 roku stosowaliśmy w pytaniu czas przyszły

RYŚ. 11. CZY, PANA(I) ZDANIEM, W WYNIKU PRZYSTĄPIENIA POLSKI DO UE RACZEJ ZWIĘKSZYŁA(YŁ) SIĘ, RACZEJ ZMNIĘSZYŁA(YŁ) SIĘ CZY TEŻ INTEGRACJA NIE MIAŁA WPLYWU NA*:

* Do II 2004 roku stosowaliśmy w pytaniu czas przyszły

Zwiększyły się też grupy osób dostrzegających pozytywny wpływ przynależności do UE na przestrzeganie prawa w naszym kraju (37%, o 9 punktów więcej niż rok temu), funkcjonowanie systemu politycznego w Polsce (34%, o 7 punktów więcej niż przed rokiem) oraz życie kulturalne Polaków (34%, o 5 punktów więcej niż rok temu).

Utrzymuje się opinia, że członkostwo w UE nie doprowadziło do znaczących zmian w dziedzinach konstytutywnych dla polskiej tożsamości narodowej: religijności i patriotyzmie Polaków. O ile jednak w ciągu ostatniego roku zwiększyła się liczba osób przekonanych, że członkostwo w UE przyczyniło się do umocnienia patriotyzmu Polaków (z 14% do 20%), o tyle coraz więcej osób konstatuje zmniejszenie się religijności (14%, o 6 punktów więcej niż przed rokiem). Chociaż ponad dwie piąte badanych (44%) nie widzi zagrożeń dla trwałości polskiej rodziny, opinie w tej kwestii są bardziej zróżnicowane niż rok czy dwa lata temu. Osoby, które dostrzegają zmiany w tej dziedzinie, z reguły mówią o zmniejszeniu się trwałości polskiej rodziny (24%).

Polacy nieco częściej niż przed rokiem zauważają wpływ integracji na stosunki międzyludzkie – tolerancję dla innych i życzliwość ludzi wobec siebie. Przybyło respondentów przekonanych, że Polacy są obecnie bardziej tolerancyjni wobec innych (z 20% do 26%). Minimalnie więcej osób niż rok temu (10%, wzrost o 2 punkty) sądzi, że jesteśmy jako naród bardziej przyjaźnie nastawieni do siebie nawzajem. W dalszym ciągu jednak wyraźnie dominuje przekonanie, że przystąpienie do Wspólnoty nie wpłynęło na sferę stosunków międzyludzkich – stopień wzajemnej życzliwości i tolerancji dla innych.

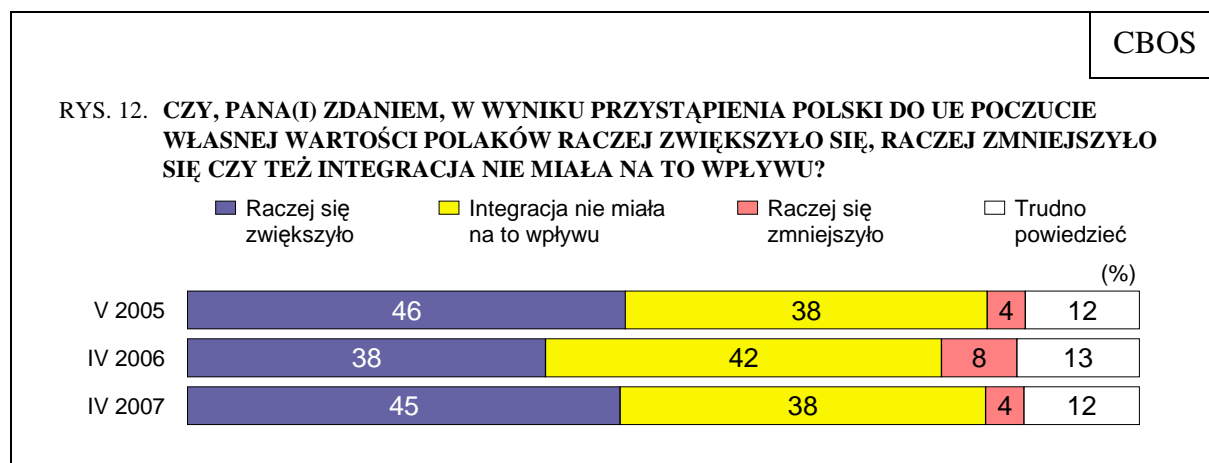
Wprawdzie w ocenie społecznej członkostwo w Unii Europejskiej nie sprawiło, że Polacy stali się bardziej życzliwi dla innych, jednak duża grupa badanych (44%) jest zdania, że wzrosła sympatia do innych narodów.

Nieco więcej osób niż przed rokiem (40% wobec 37%) zauważa wzrost swobody obyczajów po wejściu Polski do UE.

Maleje liczba ankietowanych kojarzących członkostwo we Wspólnocie z takimi negatywnie ocenianymi zjawiskami, jak wzrost biurokracji (41%, o 7 punktów mniej niż w ubiegłym roku) oraz zwiększenie się przestępczości (26%, o 8 punktów mniej niż rok temu).

POCZUCIE WŁASNEJ WARTOŚCI POLAKÓW PO PRZYSTĄPIENIU DO UE

Jeśli porównamy autostereotyp Polaka ze stereotypowym wyobrażeniem przeciętnego mieszkańca Europy Zachodniej, to z perspektywy ostatnich kilkunastu lat możemy dostrzec, że Polacy oceniają się coraz lepiej i coraz bardziej czują się podobni do mieszkańców Europy Zachodniej. Przed akcesją przyznawali jednak, że w odróżnieniu od zachodnich Europejczyków nie są pewni siebie³, co można łączyć z ich niską samooceną. Zadowolenie z członkostwa w Unii Europejskiej przyczyniło się do wzmocnienia u Polaków poczucia własnej wartości. Już po rocznej obecności naszego kraju w Unii prawie połowa badanych oceniała, że integracja wpłynęła na poprawę samooceny Polaków. Po dwóch latach członkostwa takich opinii było nieco mniej. Obecnie ponownie niemal połowa ankietowanych (45%, o 7 punktów więcej niż przed rokiem) uważa, że w wyniku integracji zwiększyło się poczucie własnej wartości Polaków.

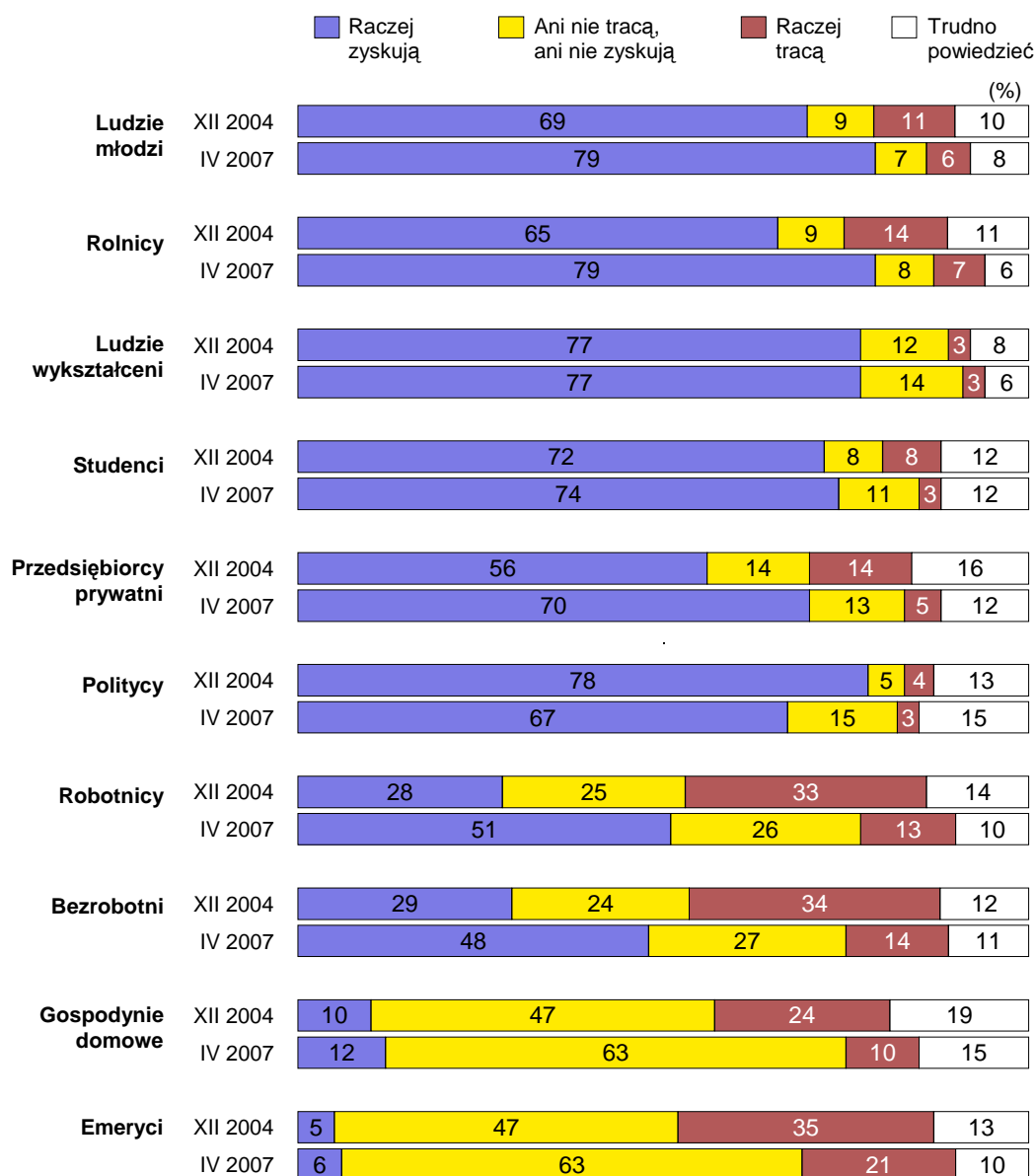

KTO ZYSKUJE, A KTO TRACI NA CZŁONKOSTWIE POLSKI W UE?

W grudniu 2004 roku zapytaliśmy respondentów o konsekwencje członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej dla różnych grup i środowisk społecznych. Obecnie – niemal po trzech latach od momentu akcesji – ponowiliśmy pytanie o to, kto skorzystał, a kto stracił w wyniku integracji.

³ Por. komunikat CBOS „Typowy Polak i Europejczyk – podobieństwa i różnice”, Warszawa, kwiecień 2004.

RYS. 13. JAK PAN(I) SĄDZI, KTÓRE GRUPY LUDZI W POLSCE ZYSKUJĄ, A KTÓRE TRACĄ NA CZŁONKOSTWIE POLSKI W UE?

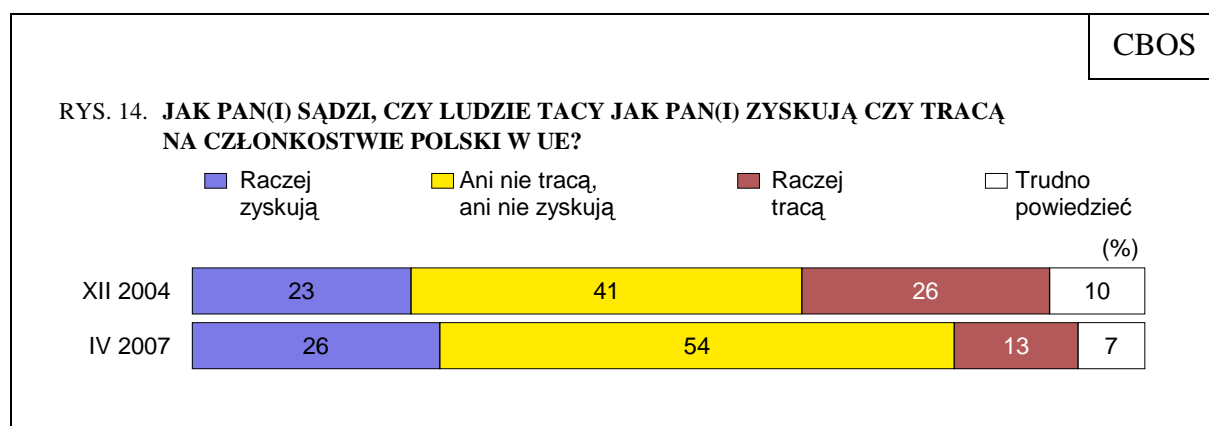

Początkowo wśród beneficjentów przystąpienia Polski do UE wymieniano przede wszystkim polityków, ludzi wykształconych, osoby młode, w tym głównie studentów, a w dalszej kolejności także rolników i przedsiębiorców prywatnych. Upływ czasu nie zmienił opinii, że grupy te korzystają na wejściu Polski do Unii. Co więcej, wyraźnie umocniło się przekonanie, że w wyniku integracji zyskują ludzie młodzi, rolnicy i właściciele firm. Jedynie politycy rzadziej niż w grudniu 2004 roku zaliczani są do beneficjentów członkostwa w UE.

Niemal po trzech latach od momentu akcesji widoczne staje się, że na integracji korzystają nie tylko grupy już na początku wymieniane wśród tych, które najczęściej zawdzięczają wejściu Polski do Unii Europejskiej. Obecnie zdecydowanie więcej osób niż po półrocznej obecności naszego kraju w UE do beneficjentów integracji zalicza robotników (51%, wzrost od grudnia 2004 roku aż o 23 punkty) i bezrobotnych (48%, wzrost o 19 punktów).

Podobnie jak poprzednio najmniej osób dostrzega pozytywne skutki przystąpienia do Unii Europejskiej dla gospodyń domowych oraz emerytów. Opinie, że grupy te korzystają na integracji, są wprowadzanie nadal rzadko wyrażane, jednak zmniejszyły się odsetki osób przekonanych, że gospodynie domowe i emeryci doświadczają głównie jej negatywnych skutków. Umocnił się pogląd, że obie grupy ani nie zyskują, ani nie tracą na integracji.

Po półrocznym członkostwie Polski w UE ankietowani nieco częściej twierdzili, że ludzie tacy jak oni raczej tracą w wyniku integracji, niż odnoszą korzyści. Obecnie dwukrotnie więcej respondentów sądzi, że ludzie podobni do nich odczuwają głównie pozytywne efekty członkostwa (26%), niż uważa, że doświadczają przede wszystkim jego negatywnych skutków (13%). Największa grupa (54%) jest jednak zdania, że ani nie zyskują, ani nie tracą na integracji.

Im młodszy są respondenci, tym częściej zaliczają się do beneficjentów integracji. Korzyści z członkostwa dostrzegają dla siebie przede wszystkim uczniowie i studenci (67%), ludzie młodzi – do 24 roku życia (55%) oraz mający od 25 do 34 lat (40%). O pozytywnych efektach integracji częściej niż inni mówią także mieszkańcy dużych miast, liczących ponad 500 tys. ludności (38%), osoby z wyższym wykształceniem (45%) oraz badani o ponadprzeciętnych dochodach *per capita* w rodzinie (44% tych, których miesięczne

dochody na członka rodziny przekraczają 1200 zł). W grupach społeczno-zawodowych są to przede wszystkim przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (54%) oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla (38%).

OCENA SKUTKÓW INTEGRACJI A POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA W UE

Poszczególne skutki członkostwa Polski w Unii Europejskiej w zróżnicowanym stopniu wpływają na utrzymywanie się społecznego poparcia dla integracji. Jak wynika z analizy korelacji między stosunkiem do członkostwa w UE a oceną jego efektów, stosunek do integracji łączy się przede wszystkim z postrzeganiem jej wpływu na gospodarkę, na sytuację Polski w Europie oraz z opiniami o jej znaczeniu dla samooceny Polaków.

Akceptacja integracji wiąże się głównie z przekonaniem, że jest ona korzystna dla polskiej gospodarki. Dostrzeganie gospodarczych korzyści nie determinuje tak silnie jak w latach ubiegłych stosunku do integracji, jednak nadal ma pierwszoplanowe znaczenie dla wyrażanego przez Polaków poparcia dla obecności naszego kraju w UE. Aprobata integracji w wyraźny sposób łączy się także z przeświadczeniem, że na członkostwie Polski w Unii zyskują przedsiębiorstwa prywatne i państwowe; w mniejszym stopniu wiąże się ona z opinią, że przynależność do UE przynosi korzyści indywidualnym gospodarstwom rolnym. Przekonanie o pozytywnych skutkach integracji dla polskiego rolnictwa słabiej niż w latach ubiegłych kształtuje pozytywne nastawienie Polaków do członkostwa w UE. Bardzo istotne znaczenie dla poparcia obecności Polski w Unii ma przeświadczenie, że przystąpienie do tej organizacji przyczynia się do poprawy materialnego poziomu życia Polaków.

Poparcie dla członkostwa w UE niemal równie silnie jak z pozytywną oceną wpływu integracji na stan polskiej gospodarki wiąże się z przekonaniem, że przyczyniło się ono do poprawy pozycji Polski w Europie. W wyraźny sposób łączy się ono także z poczuciem, że w wyniku integracji poprawiło się bezpieczeństwo naszego kraju na arenie międzynarodowej.

Wśród opinii silnie wiążących się z poparciem dla członkostwa w UE znajduje się także przeświadczenie, że integracja wpłynęła na poprawę samooceny Polaków i umocnienie się ich poczucia własnej wartości.

Na stosunek do obecności Polski w UE oddziałuje także postrzeganie cywilizacyjno-kulturowych skutków akcesji. Spośród nich największe znaczenie dla aprobaty integracji ma dostrzeganie jej korzystnego oddziaływania na przestrzeganie prawa w Polsce, stan wiedzy i poziom wykształcenia Polaków, życie kulturalne oraz funkcjonowanie systemu politycznego w naszym kraju.

Tabela 5

Związek między poparciem dla członkostwa Polski w UE a oceną jego skutków w poszczególnych dziedzinach			
	Wartość współczynnika Tau Kendalla*		
	V 2005	IV 2006	IV 2007
Stan polskiej gospodarki	0,44	0,43	0,36
Pozycja Polski w Europie	0,28	0,37	0,33
Poczucie własnej wartości Polaków	0,28	0,27	0,30
Materialne warunki życia Polaków	0,27	0,26	0,29
Funkcjonowanie przedsiębiorstw prywatnych	0,32	0,29	0,28
Funkcjonowanie przedsiębiorstw państwowych	0,26	0,25	0,27
Bezpieczeństwo międzynarodowe Polski	0,28	0,24	0,27
Funkcjonowanie indywidualnych gospodarstw rolnych	0,35	0,33	0,24
Przestrzeganie prawa w Polsce	0,20	0,19	0,22
Stan wiedzy i poziom wykształcenia	0,21	0,27	0,21
Życie kulturalne Polaków	0,21	0,22	0,20
Funkcjonowanie systemu politycznego w Polsce	0,23	0,27	0,20
Sympatia do innych narodów	–	–	0,20
Wydajność pracy	0,18	0,22	0,19
Życzliwość ludzi wobec siebie	0,13	0,14	0,18
Stosunek Polaków do pracy	0,23	0,26	0,17
Tolerancja wobec innych	0,16	0,15	0,16
Podejmowanie przez Polaków pracy za granicą	0,18	0,14	0,13
Bezrobocie w Polsce	–0,11	–0,09	–0,12
Gospodarność i oszczędność	0,11	0,14	0,09
Patriotyzm Polaków	0,11	0,13	0,09
Przestępczość	–0,12	–0,09	–0,09
Swoboda obyczajów	0,04	0,11	0,06
Trwałość polskiej rodziny	0,22	0,17	0,06
Religijność Polaków	0,04	0,05	0,06
Biurokracja w Polsce	–0,08	0,09	0,05

* Na szarym tle zaznaczono korelacje nieistotne statystycznie. Pozostałe korelacje istotne na poziomie 0,01

Stosunek do integracji wyraźnie wiąże się także z oceną jej skutków dla poszczególnych grup społecznych. Poparcie dla członkostwa Polski w UE łączy się przede wszystkim z przekonaniem, że korzystają na nim ludzie młodzi, w tym głównie studenci, a ponadto robotnicy, przedsiębiorcy prywatni i ludzie wykształceni.

Tabela 6

Związek między poparciem dla członkostwa Polski w UE a oceną jego skutków dla sytuacji różnych grup społecznych	
	Wartość współczynnika Tau Kendalla*
	IV 2007
Sytuacja studentów	0,27
Sytuacja robotników	0,25
Sytuacja przedsiębiorców prywatnych	0,25
Sytuacja ludzi młodych	0,24
Sytuacja ludzi wykształconych	0,24
Sytuacja bezrobotnych	0,21
Sytuacja rolników	0,20
Sytuacja gospodyń domowych	0,17
Sytuacja emerytów	0,15
Sytuacja polityków	0,08

* Na szarym tle zaznaczono korelacje nieistotne statystycznie. Pozostałe korelacje istotne na poziomie 0,01

Trzy lata po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej społeczna akceptacja członkostwa w tej organizacji jest niemal powszechna. Utrzymywanie się bardzo wysokiego społecznego poparcia dla obecności naszego kraju we Wspólnocie wiąże się z coraz lepszą z roku na rok oceną efektów akcesji – zarówno dla kraju, jak i dla samych Polaków. Pozytywne skutki członkostwa są już – w opinii społecznej – bardzo widoczne. W tym roku wśród największych korzyści z integracji wymieniano oprócz otwarcia granic i możliwości podejmowania przez Polaków pracy za granicą – napływ pieniędzy z funduszy unijnych, służących m.in. rozwojowi inwestycji komunalnych, a przede wszystkim współfinansowaniu budowy i remontów dróg. Z każdym rokiem coraz bardziej zauważalny jest pozytywny wpływ integracji na stan polskiej gospodarki. Więcej osób niż w latach ubiegłych dostrzega wynikające z członkostwa korzyści dla funkcjonowania gospodarstw rolnych i przedsiębiorstw w naszym kraju. Odczuwane już w zeszłym roku symptomy poprawy na rynku pracy są obecnie dobrze widoczne. W efekcie zaczęły się także spełniać oczekiwania Polaków dotyczące poprawy materialnych warunków życia. W ocenie społecznej korzyści z integracji odnoszą już nie tylko rolnicy oraz ludzie młodzi i dobrze wykształceni, ale coraz częściej także robotnicy i bezrobotni.

Z roku na rok coraz więcej osób zauważa również pozaekonomiczne korzyści z członkostwa w Unii Europejskiej. W odbiorze społecznym bardzo istotnym pozytywnym efektem integracji jest umocnienie się pozycji Polski w Europie i poprawa bezpieczeństwa naszego kraju na arenie międzynarodowej. Integracja przyczyniła się także do poprawy samooceny Polaków. Coraz więcej osób dostrzega też cywilizacyjno-kulturowy wpływ integracji, w tym m.in. lepsze przestrzeganie prawa w Polsce, poprawę stanu środowiska naturalnego oraz podniesienie stanu wiedzy i poziomu wykształcenia Polaków.

Opracowała
Beata ROGUSKA